

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Εορτολογία

Ενότητα 3: Η Εορτή των Χριστουγέννων
και Θεοφανείων

Γεώργιος Φίλιας

Θεολογική Σχολή

Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας

Α) Η Εορτή των Χριστουγέννων και Θεοφανείων (1 από 5)

1.

- Στην Καινή Διαθήκη δεν υπάρχει εντολή ή απαγόρευση του Κυρίου για τον εορτασμό της Γεννήσεώς Του (σε αντίθεση με την εντολή αναμνήσεως του θανάτου Του: Λκ. 22, 19-20).
- Η Καινή Διαθήκη τονίζει ότι η Γέννηση του Κυρίου αποτελεί γεγονός ύψιστης σημασίας για τη σωτηρία του ανθρώπου (Μτ. 1, 18εξ· Λκ. 2, 1-7· Φιλ. 2, 7).
- Κατά τους δύο πρώτους αιώνες δεν σημειώνεται ενδιαφέρον για θεσμοθέτηση εορτής της Γεννήσεως, διότι κατά την περίοδο των διωγμών προβάλλεται περισσότερο η ημέρα του θανάτου (και όχι της γεννήσεως) των μαρτύρων («γενέθλιος ημέρα»), αλλά και αναδεικνύεται η ανάγκη να υποβιβαστεί η σαρκική γέννηση του Χριστού, ώστε να τονιστεί η θεότητά Του.
- 3^{ος} αι.: η πλειονότητα των Χριστιανών προέρχεται από εθνικά περιβάλλοντα, για τα οποία η γενέθλιος ημέρα ήταν τμήμα του πολιτισμού.

Α) Η Εορτή των Χριστουγέννων και Θεοφανείων (2 από 5)

2.

- Η εορτή της Γεννήσεως του Χριστού εμφανίζεται στα τέλη του 2^{ου} - αρχές του 3^{ου} αι. στενά συνδεδεμένη με την εορτή της Βαπτίσεώς Του (εορταζόταν την 6η Ιανουαρίου και έφερε το τίτλο «Θεοφάνεια» ή «Επιφάνεια»).
- Κλήμης Αλεξανδρέας (+254), *Στρωματείς*: η αρχαιότερη πληροφορία περί εορτασμού των Θεοφανείων (στην Αίγυπτο, από τους οπαδούς του γνωστικού Βασιλείδη).
- Ο συνεορτασμός Γεννήσεως και Βαπτίσεως του Κυρίου συνεχίζεται μέχρι τα τέλη του 4^{ου} αι. (μαρτυρία *Οδοιπορικού της Αιθαρίας*, του Αμιανού Μαρκελλίνου [περί εορτασμού το 361, στον οποίο συμμετείχε ο Ιουλιανός ο Παραβάτης] και του 4ου κανόνα της Συνόδου της Σαραγόσας [381· θεωρεί την εορτή των Θεοφανείων ως μία από τις σημαντικότερες]).
- Στη σημερινή μορφή των Ακολουθιών Χριστουγέννων και Θεοφανείων υπάρχουν κοινά στοιχεία που παραπέμπουν στον κοινό εορτασμό κατά τους τέσσερεις πρώτους αιώνες.

Α) Η Εορτή των Χριστουγέννων και Θεοφανείων (3 από 5)

3.

- Από τα μέσα του 4^{ου} αι: σποραδικές μαρτυρίες περί διαφορετικού εορτασμού Χριστουγέννων και Θεοφανείων: το «Χρονικό» του Φούριου Φιλόκαλου (354) αναφέρει ως ημέρα Γεννήσεως του Κυρίου την 25η Δεκεμβρίου (τότε ακριβώς εορτάστηκαν τα Χριστούγεννα από τον πάπα Λιβέριο στη Ρώμη).

Α) Η Εορτή των Χριστουγέννων και Θεοφανείων (4 από 5)

- Η αιτία μεταφοράς του εορτασμού των Χριστουγέννων από τις 6 Ιανουαρίου στις 25 Δεκεμβρίου υπήρξε, κυρίως, η υποκατάσταση ειδωλολατρικών εορτών τη συγκεκριμένη ημερομηνία: «Σατουρνάλια» (αφιερωμένα στο Θεό Κρόνο)/ λατρευτικές εκδηλώσεις προς τιμή του «αήττητου ήλιου» (του θεού Μίθρα)/ «Μπρουμάλια» (εορτασμός της μικρότερης ημέρας του έτους).

Α) Η Εορτή των Χριστουγέννων και Θεοφανείων (5 από 5)

- Στην Ανατολή, ο εορτασμός των Χριστουγέννων την 25^η Δεκεμβρίου φαίνεται ότι καθιερώνεται περί το 380 μ.Χ. στην Καππαδοκία (πληροφορία από τον *Επιτάφιο* του Γρηγορίου Νύσσης για τον αδελφό του Μεγάλο Βασίλειο, την 1^η Ιανουαρίου του 381), το 379 στην Κωνσταντινούπολη από τον Γρηγόριο Θεολόγο (μαρτυρίες από Λόγους του) και το 376 στην Αντιόχεια από τον Ιωάννη Χρυσόστομο (το 386 αναφέρει ότι η εορτή της 25ης Δεκεμβρίου ίσχυε ήδη επί μία δεκαετία)/ Το 432 μαρτυρείται χωριστική εορτή Χριστουγέννων και Θεοφανείων στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου/ Στα Ιεροσόλυμα την εορτή εισήγαγε ο Πατριάρχης Ιουβενάλιος (425-458).

Τέλος Ενότητας

Η Εορτή των Χριστουγέννων
και Θεοφανείων

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών 2015.
Γεώργιος Φίλιας. Γεώργιος Φίλιας. «Εορτολογία. Η Εορτή των Χριστουγέννων και Θεοφανείων». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/SOCTHEOL105>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

